

Інна ЛЕВЕНОК,

*аспірант кафедри педагогіки, Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка (Україна, Суми)*

olivka1987@ukr.net

orcid.org/0000-0002-3423-7175

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ СТАНОВЛЕННЯ ВТОРИННОЇ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ ІНОЗЕМНОГО СТУДЕНТА-МЕДИКА

У статті узагальнено дослідницькі напрацювання та досвід медичних факультетів вищих навчальних закладів України щодо соціокультурного аспекту у становленні вторинної мовної особистості іноземного студента-медика в українськомовному освітньому просторі, застосування ефективних форм і методів вивчення української мови як іноземної на засадах сучасних підходів. Формування вторинної мовної особистості іноземного студента в українськомовному середовищі здійснюється з урахуванням праксеологічного, крос-культурного та мультикультурного підходів. Практиологічний підхід, застосований в освітньому процесі, сприяє інноваційності методичної підготовки майбутніх лікарів до професійної діяльності. Застосування крос-культурного підходу допомагає вирішувати соціокультурні проблеми іноземних студентів в українському освітньому просторі. Мультикультурний підхід імплементується з метою сприяння діалогу культур та міжкультурній толерантності. З-поміж основних принципів, які використовуємо у навчально-виховному процесі, виділимо принципи гуманізації і міждисциплінарної інтеграції; взаємопов'язане вивчення мови і культури, включення країнознавчого і соціокультурного аспекту формує загальнокультурний світогляд, сприяє підвищенню інтересу та мотивації іноземних студентів до медичної професії, поглиблює уявлення про Україну, її історію, культуру, традиції, людські взаємини, моральні норми та норми-заборони.

Ключові слова: *іноземний студент-медик; вторинна мовна особистість; соціокультурний аспект; праксеологічний підхід; крос-культурний підхід; мультикультурний підхід.*

Літ. 14.

Інна ЛЕВЕНОК

*аспірант кафедри педагогіки, Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка (Україна, Суми)*

olivka1987@ukr.net

orcid.org/0000-0002-3423-7175

СОЦИОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ СТАНОВЛЕННЯ ВТОРИЧНОЇ ЯЗЫКОВОЇ ЛИЧНОСТІ ІНОСТРАННОГО СТУДЕНТА-МЕДИКА

В статті обобщены дослідницькі напработки і опыт медичинських факультетів вищих навчальних закладів України згідно соціокультурного аспекта в становленні вторичної мовної особистості інострiнного студента-медика в україномовному освітньому просторі, застосування ефективних форм і методів вивчення української мови як інострiнного на основі сучасних підходів. Формування вторичної мовної особистості інострiнного студента в україномовній середі здійснюється з урахуванням прагматичного, кросс-культурного і мультикультурного підходів. Прагматичний підхід, застосований в освітньому процесі, сприяє інноваційності методичної підготовки майбутніх лікарів до професійної діяльності. Застосування кросс-культурного підходу допомагає вирішити соціокультурні проблеми інострiнних студентів в українському освітньому просторі. Мультикультурний підхід імплементується з метою здійснення діалогу культур і міжкультурної толерантності. Серед основних принципів, які застосовуємо в навчально-виховному процесі, виділимо принципи гуманізації і міждисциплінарної інтеграції; взаємопов'язане вивчення мови і культури, включення історичного і соціокультурного аспекта формує загальнокультурний кругозір, сприяє підвищенню інтересу і мотивації інострiнних студентів до медичної професії, дає глибоке уявлення про Україну, її історію, культуру, традиції, людські стосунки, моральні норми і норми заборони.

Ключові слова: інострiнний студент-медик; вторична мовна особистість; соціокультурний аспект; прагматичний підхід; кросс-культурний підхід; мультикультурний підхід.

Лит. 14.

Постановка проблеми. Українська вища школа є затребуваною серед іноземців. Популярною для іноземних громадян залишається українська медична освіта. Її обирають близько 40 відсотків іноземців, і кількість таких студентів рік від року зростає. Найбільше студентів прибуває на навчання з Індії, Іраку, Йорданії, Китаю, країн Африки, Туркменістану, Узбекистану. Національним пріоритетом кожної країни визнано збереження і зміцнення здоров'я громадян, забезпечення населення якісними медичними послугами. Війни, локальні і регіональні конфлікти, поява важковиліковних хвороб обумовлюють зростання кількості людей, які потребують медичної допомоги. Отже, зростає потреба у фахівцях з вищою медичною освітою.

Важливою для позиціонування України на світовому освітньому ринку є конкурентоздатність провідних українських медичних універ-

ситетів, а також відносно недорога вартість навчання. Експерти відзначають якість української медичної освіти і науки. У світі поціновані здобутки таких видатних учених-лікарів, як кардіолог М. Амосов, патолофізіолог О. Богомолець, бактеріолог Д. Заболотний, хірург В. Караваєв, офтальмолог В. Філатов.

Важливим у підготовці іноземних студентів – майбутніх лікарів – є формування мовної особистості. Така особистість є вторинною і враховує соціокультурні особливості, тому зростає необхідність підвищення рівня володіння іноземцями українською мовою за професійним спрямуванням шляхом формування вторинної мовної особистості. Соціокультурний складник, доречно включений в освітній процес з мовних дисциплін, у виховну, позааудиторну роботу, як зазначає О. Семенов [11], допомагає створити оптимальні умови для соціокультурної адаптації майбутніх медичних працівників.

Аналіз актуальних досліджень. Питання якості вищої освіти для іноземних студентів є головним пріоритетом для Міністерства освіти і науки України і відображені в Концепції розвитку освіти в Україні на період 2015–2025 років (проект) [5], в указах Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні» [14], «Про забезпечення дальшого розвитку вищої освіти в Україні» [13], у Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти [6].

Окрім питання професійної підготовки й адаптації іноземних студентів до українського соціально-культурного простору розглядають М. Іванова, В. Груцяк, І. Мельничук, О. Суригін та ін. Обґрунтування мовно-комунікативних аспектів, крос-культурних аспектів фахової підготовки іноземних студентів, навчання української мови в іншомовній аудиторії здійснювали З. Бакум, В. Дороз, Ю. Караулов, Л. Паламар, О. Пальчикова та ін. Проблеми подолання крос-культурних конфліктів у міжкультурному спілкуванні вивчали А. Григорян, С. Тер-Мінасова. Соціокультурний компонент у підготовці іноземних студентів-медиків частково відображено в розвідках Я. Проскуркіної, О. Семенов. Особливості формування вторинної мовної особистості іноземних студентів розглядаються у працях Н. Гальскової, В. Ніколаєнко. Окрім питання мультикультурного підходу та національних особливостей розглядають Л. Біденко, Р. Булгаков, В. Завгородній, В. Лоншакова. Основні засади праксеологічного підходу досліджено у працях В. Андрєєва, Т. Пшоловського. Провідні медичні та класичні університети України (Національний медичний інститут імені О. Богомольця, Харківський національний медичний університет, Івано-Франківський національний університет, медичний інститут Сумського державного університету та ін.) працю-

ють над удосконаленням навчальних програм та курсів для іноземних студентів, які ґрунтуються на принципах гуманізації, діалогу культур, міждисциплінарної інтеграції.

Мета статті – з урахуванням методів аналізу наукових джерел, емпіричних методів спостереження за освітнім процесом, проведення практичних, індивідуальних занять узагальнити дослідницькі напрацювання та досвід медичних факультетів вищих навчальних закладів України щодо врахування соціокультурного аспекту та національних особливостей у становленні вторинної мовної особистості іноземного студента-медика в українськомовному освітньому просторі, ефективних форм і методів вивчення української мови як іноземної на засадах прагматичного, крос-культурного та мультикультурного підходів.

Виклад основного матеріалу. Запит на медичну допомогу, що відповідає національним і світовим професійним стандартам, обумовлюють особливі вимоги до освітнього процесу і формування особистості компетентного медичного фахівця-іноземця з високим рівнем професійної етичної культури. Для успішного навчання іноземним студентам необхідно володіти також мовою іншої культури.

Поняття «вторинна мовна професійна особистість» використовується у дослідженнях В. Ніколаєнко та Н. Гальскової [7] насамперед у кореляції з основною діяльністю індивіда в рамках використання мови (російської/української) як іноземної для досягнення професійних цілей. Вторинна мовна особистість визначається дослідниками як сукупність здібностей людини до іншомовного спілкування на міжкультурному рівні, взаємодією з представниками інших культур. Це означає володіння іноземним студентом не лише окремими лексичними одиницями, відірваними шматками мозаїки з чужої мови та культури, а реальне, свідоме, професійне володіння у межах міжкультурного спілкування.

При викладанні української мови іноземцям варто враховувати їх національні особливості. Як показує власний досвід викладання та досвід викладачів медичного інституту Сумського державного університету, кожен представник нації має свої мовні особливості. Наприклад, арабські студенти надають великого значення факторам, які здатні викликати психологічну напруженість.

Великий вплив на формування характеру арабів надали ісламські традиції. Такі студенти шанобливо ставляться до старших, а професію лікаря вважають престижною. Тому викладачеві у спілкуванні зі студентами-арабами важливо прийняти принцип так званої помірності, що дозволяє уникнути обговорення гострих тем, які порушують властиві

даній групі студентів норми мовної поведінки. Важливо уникати критики поглядів студентів, особливо в дискусіях на релігійні теми.

Для студентів-арабів характерними є емоційна нестійкість, самопевненість. Це люди внутрішньо конфліктні, часто вимагають дотримання своїх прав. У процесі міжособистісного спілкування та взаємодії арабські студенти зазвичай допитливі, привітні. В арабів виявляється покірна готовність до праці, але здебільшого вони не відзначаються великою працьовитістю. Для більшості з них дозвілля і відпочинок важливіше результатів праці [3]. Однак вони цінують освіченість викладача, тому викладачеві необхідно спокійно скоригувати навчальний процес, зацікавити, навіть порадитись з арабськими студентами щодо вибору форм та методів навчання.

Для студентів з країн Африки характерним є повільне, але якісне засвоєння навчального матеріалу. Вони вимагають від викладача пояснень з теми заняття, зацікавлені у ґрунтовному викладанні предмета. Для африканських студентів характерним є порівняння з рідною мовою. Вони поважають свої традиції і традиції інших народів, виявляють зацікавленість до українських свят, звичаїв, фольклору.

Згідно з результатами опитування серед іноземних студентів медичного інституту Сумського державного університету, африканські студенти вбачають високе призначення професії лікаря для суспільства. Недостатні превентивні заходи запобігання хворобам, високий рівень захворюваності населення Африки стимулюють африканських студентів здобувати якісну медичну освіту.

Студенти з Індії теж усвідомлюють престижність професії лікаря. В Індії шанують лікаря, адже згідно з їхніми віруваннями, лікар має велике майбутнє до кінця життя; здатність рятувати людські життя дає можливість отримувати за це Боже благословення.

Досвід викладання української мови студентам з Індії дає підстави вважати, що індійські студенти відповідально ставляться до навчання, поважають викладача і виконують його вимоги, однак не виявляють активності та ініціативи у процесі навчання. Аналіз власного досвіду викладання української мови як іноземної свідчить, що не всі студенти з Індії однаковою мірою володіють англійською мовою, що викликало певні труднощі під час пояснення граматичного матеріалу. Така ситуація зумовлена великою кількістю мов та діалектів в Індії, що відображає різний рівень володіння другою офіційною мовою в Індії – англійською.

У професійній підготовці іноземних студентів медичних спеціальностей пріоритетне місце відведено мовній підготовці, зокрема українській мовній підготовці, що є важливим чинником як соціокультурної

адаптації та інтеграції в освітнє середовище, так і формування стійких умінь і навичок успішної мовної комунікації, а й для подальшої професійної діяльності [4]. Така підготовка має специфічний характер, адже мовне навчання здійснюється для них не рідною мовою: важливо врахувати звичаї, манери поведінки, суспільні устрої представників різних етносів, як зазначалося раніше. Неврахування культурних розбіжностей, кодексів комунікативної поведінки, невербальної культури часто перешкоджає засвоєнню професійного матеріалу.

Отже, є потреба в більш детальному вивченні соціокультурного аспекту у формуванні мовної особистості іноземця, педагогічних підходів до українськомовного навчання студентів-іноземців медичних факультетів та модернізації методичних і методологічних освітніх засад відповідно до вимог європейських документів із мовної освіти.

Важливе використання у фаховій підготовці положень праксеології (грец. *praktikos* – діяльний і *logos* – слово, вчення), науки, яка вивчає досконалу людську діяльність, її стратегію, тактику й системи дій, покликана формувати потребу людини в розвитку власних сутнісних сил, потенцій і здібностей, гуманізації праці, виробляючи в неї раціональну систему внутрішніх мотивів до активної перетворювальної діяльності й засвоєння соціального досвіду [1,15]. Залучення ідей праксеології дозволяє вибудовувати освітній процес на засадах оптимальності та ефективності. **Праксеологічний підхід**, застосований в освітньому процесі, сприяє інноваційності методичної підготовки майбутніх лікарів до професійної діяльності.

Застосування **крос-культурного підходу** («Crossculture» з англ. означає «перетин культур», «перехрестя культур», «на межі культур», тобто зіткнення культур на певному етапі задля виявлення та подолання розбіжностей між ними) [14, 97] допомагає вирішувати соціокультурні проблеми іноземних студентів з урахуванням психологічної адаптації в українському освітньому просторі. Сучасний освітній простір України перебуває на перехресті культур, у якому перетинаються мови, погляди, звичаї, манери поведінки, суспільні устрої представників різних етносів. Потреба у спілкуванні, взаєморозумінні, а також прагнення до міжкультурної взаємодії спонукають українськомовних та іншомовних репрезентантів з'ясувати вербальні, невербальні, культурні розбіжності, визнавати унікальність кожної культури та її відображення в мовних одиницях [8]. На думку А. Григорян, упровадження крос-культурного підходу до навчання іноземної мови має відбуватися на основі вправ, спрямованих на узагальнення та систематизацію знань про країну, мова якої вивчається. Відтак дослідниця виокремлює чотири різновиди

вправ, до яких відносить ті, що зорієнтовані на: 1) сенсibilізацію власного досвіду і знань; 2) усвідомлене зіставлення соціокультурного тла носіями мови; 3) розкриття культурно-специфічного значення іншомовних понять; 4) аналіз міжкультурних непорозумінь, суперечливих ситуацій, комунікативних недоглядів [8].

Поділяємо думку І. Патен [9] про те, що кожний носій мови є і носієм культури, мовні знаки набувають здатності виконувати функцію знаків культури і таким чином є засобом представлення її основних установок. Саме тому мова здатна відображати культурно-національну ментальність її носіїв. Спілкування з носіями мови, крізь призму єдності мови і культури, можна розглядати як діалог відповідних культур.

У зв'язку зі зростанням кількості іноземців в Україні, доречною є імплементація *мультикультурного підходу* в освіту, що зумовлює здійснення культууроохоронної, миротворчої функції, а також передбачає організацію навчально-виховного процесу з урахуванням національних і релігійних традицій (наприклад, дотримання правил поведінки у мусульман у період релігійних свят, питання їжі, традиційного вбрання тощо) [2].

Аналіз опитувань іноземних студентів-медиків часто засвідчує низький рівень мотивації опанувати українську мову: пояснюють це тим, що на батьківщині студента знання української мови не враховується, а володіння нею, можливо, знадобиться лише студентам старших курсів під час виробничої практики у медичних закладах. Причина такого стану полягає у відсутності українськоцентричного закону про українську мову. Мета діяльності освітньої громади українського медичного університету – програмами навчальних дисциплін, виховними заходами зацікавити, спонукати іноземних студентів пізнавати світ української мови і культури.

Як показує аналіз навчальних програм з української мови як іноземної, завдання навчальної дисципліни – фаховоцентризм, забезпечення іноземного студента лінгвістичними знаннями, необхідними для опанування інших фахових предметів, формування комунікативних навичок для задоволення соціальних і громадських потреб, опрацювання оригінальних та адаптованих медичних текстів українською мовою; формування навичок професійного мовлення на компетентнісних засадах, ознайомлення з основними зразками медичної документації, моделювання професійного діалогу «лікар - пацієнт». Відомо, що викладачі узгоджують зміст навчального курсу з викладачами медичних дисциплін та лікарями-практиками.

На заняттях іноземним студентам викладачі Київського національного університету імені Тараса Шевченка пропонують теми, пов'язані

із соціокультурними та побутовими ситуаціями в нових умовах: «Мій університет», «Мій гуртожиток», «У деканаті», «Київ – столиця України», «Україна – європейська держава» тощо, професійними ситуаціями («Сімейний стан хворого», «Анамнез захворювання»). Для поглиблення мовних знань, забезпечення виховання морально-етичних поглядів Я. Проскуркіна [10] вводить тексти про видатних українських лікарів-учених, зокрема про О. Богомольця (основоположника вітчизняної школи патофізіології), В. Філатова (відомого українського вченого-офтальмолога), М. Амосова (видатного українського кардіохірурга, основоположника біокібернетики в Україні), В. Караваєва (одного із засновників вітчизняної хірургії, талановитого хірурга-офтальмолога) та ін. Така діяльність сприяє більш активному формуванню вторинної мовної особистості іноземного студента-медика.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, найголовнішою навичкою, яку здобуває іноземний студент під час вивчення української мови, повинно стати вміння сприймати наочну, вербальну інформацію під професійним кутом зору, самостійно осмислювати, приймати рішення, оцінюючи його можливі наслідки. Аналіз власного досвіду читання української мови іноземним студентам-медикам засвідчує потребу подальшого дослідження щодо вдосконалення навчально-методичного матеріалу, розробку електронних підручників для іноземних студентів з метою забезпечення вихованців професійними, культурологічними, країнознавчими знаннями про суспільно-політичний устрій країни, традиції, звичаї, норми поведінки в українськомовному суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андреев В. Предисловие к русскому изданию / В. Андреев // Пщоловский Т. Принципы совершенной деятельности : (Введение в праксеологию). – К. : Институт праксеологии, 1993. – С. 5–15.
2. Булгаков Р. Специфічні особливості реалізації мультикультурного підходу в освіті Франції / Роман Булгаков // Порівняльно-педагогічні студії. – 2015. – № 2-3 (24-25). – С. 21-29.
3. Завгородній В. А. Урахування національних особливостей як фактор успішного навчання арабських студентів [Текст] / В.А. Завгородній // Мова, історія, культура у лінгвокомунікативному просторі : збірник наукових праць / Ред. кол.: Л.В. Біденко, О.М. Волкова, С.І. Дегтярьов; упоряд. Л.В. Біденко. – Суми : СумДУ, 2015. – Вип. 2. – С. 74-88.
4. Левенок І. С. Педагогічні підходи до українськомовного навчання іноземних студентів-медиків (на прикладі Медичного інституту Сумського державного університету) / І. С. Левенок // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал, Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, – 2016. – № 8 (62). – С. 158-167.

5. Міністерство освіти і науки України . Проект Концепції розвитку освіти в Україні на період 2015–2025 років (2014). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1414672797/>

6. Ніколаєва С. Ю. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.

7. Ніколаєнко В. В. Особливості формування вторинної мовної особистості іноземних студентів / Педагогічний альманах: збірник наукових праць / ред. кол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. – Херсон : КВНЗ Херсонська академія непервної освіти, 2014. – Вип. 22. – 319 с.

8. Пальчикова О. О. Проблема адаптації студентів-іноземців в україномовному середовищі / О. О. Пальчикова // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – Вип. 9. – С. 220–224.

9. Патен І. Лінгвокультурологічні засади зіставлення фразеологічного складу української, російської, польської та англійської мов / Ірина Патен // Рідне слово в етнокультурному вимірі [Текст] : збірник наукових праць / Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. - Дрогобич: Посвіт, 2016. – С. 144-155.

10. Проскуркіна Я. І. Допрофесійна підготовка іноземних абітурієнтів до навчання в медичних університетах : автореф. дис. на здобуття канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Я.І. Проскуркіна. – Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. – Київ, 2014. – 23 с.

11. Семенов О. М. Соціокультурний компонент у підготовці іноземних студентів-медиків / О.М. Семенов // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал , Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, – 2016. – № 6 (60). – С. 87-97.

12. Указ президента України “Про забезпечення дальшого розвитку вищої освіти в Україні”. (2008). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/857/2008>

13. Указ президента України “Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні”. (2005). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1013/2005>

14. The International Encyclopedia of Education research and studies. – Oxford, Pergamon Press, 1985. – V. 7. – 635 p.

REFERENCES

1. Andreev, V. (1993). *Predislovie k russkomu izdaniyu [Preface to the Russian edition] Pscholovskiy T. Printsipy sovershennoy deyatelnosti : (Vvedenie v prakseologiyu)[Pscholovsky T. Principles of perfect activity: (Introduction to praxeology)]*. Kyiv: Institut prakseologii [in Russian].

2. Bulhakov, R. (2015). Spetsyfichni osoblyvosti realizatsii multykulturnoho pidkhodu v osviti Frantsii [Specific features of the implementation of the multicultural approach in the education of France]. *Porivnialno-pedahohichni studii - Comparative-pedagogical studios*, 2-3, 21-29 [in Ukrainian].

3. Zavhorodnii, V. A. (2015). Urakhuvannia natsionalnykh osoblyvosti yak faktor uspishnoho navchannia arabskykh studentiv [Taking into account national characteristics as a factor in the successful training of Arab students]. L.V. Bidenko, O.M. Volkova, S.I. Dehtiarov (Eds.), *Mova, istoriia, kultura u linhvokomunikatyvnomu prostori : zbirnyk naukovykh prats – Language, history, culture in the linguistic communicative space: a collection of scientific works.* (Vols.2), (pp.74-88). Sumy: SumDU [in Ukrainian].

4. Levenok, I. S. (2016). Pedahohichni pidkhody do ukrainskomovnoho navchannia inozemnykh studentiv-medykiv (na prykladi Medychnoho instytutu Sumskoho derzhavnoho universytetu) [Pedagogical Approaches to Ukrainian Language Learning for Foreign Medical Students (on the example of the Medical Institute of Sumy State University)]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii : naukovyi zhurnal – Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies: scientific journal.* (Vols. 8), (p.p.158-167). Sumy: SumDPU im. A.S. Makarenka [in Ukrainian].

5. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy [The Ministry of Education and Science of Ukraine]. Proekt Kontseptsii rozvytku osvity v Ukraini na period 2015–2025 rokiv [The Project of Concept for the Development of Education in Ukraine for the period 2015-2025]. Retrieved from: <http://old.mon.gov.ua/ua/pr-vid-dil/1312/1390288033/1414672797/> [in Ukrainian].

6. Nikolaieva, S. Yu. (2003). Zahalnoievropeiski rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia. [Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment]. Kyiv: Lenvit [in Ukrainian].

7. Nikolaienko, V. V. (2014). Osoblyvosti formuvannia vtorynnoi movnoi osobystosti inozemnykh studentiv [Features of formation of secondary linguistic identity of foreign students]. V. V. Kuzmenko (Eds.), *Pedahohichniy almanakh: zbirnyk naukovykh prats – Pedagogical almanac: a collection of scientific works,* (Vol. 22), (pp. 319). Kherson : KVNZ Khersonska akademiia neperervnoi osvity [in Ukrainian].

8. Palchykova, O. O. (2012). Problema adaptatsii studentiv-inozemtsiv v ukrainomovnomu seredovyshchi [Problem of adaptation of foreign students in the Ukrainian-speaking environment] *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seria 10. Problemy hramatyky i leksykologii ukrainskoi movy. – Scientific journal of the National Pedagogical University named after M.P. Drahomanov. Series 10. Problems of grammar and lexicology of the Ukrainian language.* (Vol. 9), (pp. 220–224). Kyiv: NPU im. M. P. Drahomanova [in Ukrainian].

9. Paten, I. (2016). Linhvokulturolohichni zasady zistavlennia frazeolohichnoho skladu ukrainskoi, rosiiskoi, polskoi ta anhliiskoi mov [Linguistic and Cultural Foundations for Comparison of the Phraseological Composition of Ukrainian, Russian, Polish and English]. *Ridne slovo v etnokulturnomu vymiri : zbirnyk naukovykh prats – Native word in the ethnocultural dimension: collection of scientific works* (pp.144-155). Drohobych: Posvit [in Ukrainian].

10. Proskurkina, Ya. I. (2014). Doprofesiina pidhotovka inozemnykh abiturientiv do navchannia v medychnykh universytetakh [Pre-professional training of foreign entrants to study at medical universities]. *Extended abstract of Doctor's thesis. Nats.*

akad. ped. nauk Ukrainy, In-t ped. osvity i osvity doroslykh. – Kyiv: National Academy Pedagogical Sciences of Ukraine. Institute of

Pedagogical Education and Adult Education [in Ukrainian].

11. Semenoh, O. M. (2016). Sotsiokulturnyi komponent u pidhotovtsi inozemnykh studentiv-medykiv [Socio-cultural component in the training of foreign medical students]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii : naukovyi zhurnal – Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies: scientific journal*. (Vol.6), (pp.87-97). Sumy : SumDPU im. A. S. Makarenka [in Ukrainian].

12. Ukaz prezidenta Ukrainy “Pro zabezpechennia dalshoho rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini”. (2008) [The Decree of the President of Ukraine “On Ensuring Further Development of Higher Education in Ukraine”]. (2008). Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/857/2008> [in Ukrainian].

13. Ukaz prezidenta Ukrainy “Pro nevidkladni zakhody shchodo zabezpechennia funktsionuvannia ta rozvytku osvity v Ukraini”(2005) [The Decree of the President of Ukraine “On Urgent Measures to Ensure the Functioning and Development of Education in Ukraine”]. (2005). Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1013/2005> [in Ukrainian].

14. The International Encyclopedia of Education research and studies. – Oxford, Pergamon Press, 1985. – V. 7. – 635 p.

Стаття надійшла до редколегії 11.09.2017 р.